

การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

DEVELOPMENT OF PARTICIPATIVE ADMINISTRATION ACCORDING TO
SANGHAVATTHU PRINCIPLES FOR SCHOOLS UNDER OFFICE OF PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA

¹พระครูปัญญาธิรานุวัตร (ไพชน สิริธมโม) PhrakruPanyathiranuwat (Phaichon Siridhammo),

²บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chamnisast, ³สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: p.siridhammo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 คน และขั้นตอนที่ 3 เสนอการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 ด้วยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมาย 11 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมมีการบริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านมีการบริหารอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านร่วมจัดกิจกรรม ด้านร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผลและประชาสัมพันธ์ ด้านร่วมคิดวางแผน 2) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) หลักการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป (2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่วมคิดวางแผน ด้านร่วมจัดกิจกรรม ด้านร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์ (3) หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน การให้ ปิยวาจา วาจาไพเราะ อ่อนหวาน อุตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ สมานัตตตา วางตนเหมาะสม และ 3) การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย ระบบการดำเนินการ และกระบวนการดำเนินการ

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, สังคหวัตถุ 4

Abstract

This research article aimed to propose the development of participative administration according to Sangahavatthu IV principles for schools under Office of Primary Educational Service Area. Mixed methods research with 3 research steps was designed consisted of: Step 1 was to study the state of participative administration for schools under Office of Primary Educational Service Area. Questionnaires was used for data collection from 400 samples. Step 2 was to develop participative administration according to Sangahavatthu IV by interviewing 20 key informants. Step 3 was to propose the development participative administration according to Sangahavatthu IV principles by using focus group discussion with the target group of 11 experts. The findings were as follows: 1) the state of participative administration for schools under Office of Primary Educational Service Area in overall result was at high level. For each aspect, there were at high level of management in all 3 aspects: co-organizing activities, coordinated on follow up, evaluate and publicize, and coordinated on planning. 2) The process of participative administration according to Sangahavatthu IV principles for schools under Office of Primary Educational Service Area consisted of 3 parts, namely (1) school administration principles in 4 areas: academic administration, budget management, personnel management, and general administration. (2) Participatory management for schools in three areas which were joint planning, participating activities, and co-supervising, following-up, evaluation and public relations. (3) Sangahavatthu IV principles, which consisted of giving, kindly speech, useful conduct, and equality consisting in impartiality. 3) The development of participative administration according to Sangahavatthu IV principles for schools under Office of Primary Educational Service consisted of principles, objectives, operating system, and operation process.

Keywords: Development, Participative Administration, Sangahavatthu 4

บทนำ

จากผลจากการผลักดันของรัฐธรรมนูญ ที่ส่งผลให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งตามพระราชบัญญัตินั้นได้เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถจัดการศึกษาได้ (All for Education) ให้โรงเรียนร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดย จัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมี การจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่าง ชุมชนให้โรงเรียนพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 12)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 8 วรรค 2 ว่าด้วยเรื่องการจัดการศึกษาที่รัฐมุ่งเน้นให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามความมาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้เป็นไปตามความในวรรค 2 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวรรค 6 การจัดการศึกษามุ่งการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 โดยมีสาระตามพระราชบัญญัติเพื่อที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และส่งผลให้บรรลุนโยบายเป้าหมายและมาตรฐานด้านการศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ การพัฒนาโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานในด้านวิชาการ บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ การบริหาร และการจัดการ ด้านอื่นๆ พร้อมกันนี้มีเป้าหมายที่จะให้ครู ผู้บริหารศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียนให้เป็นไปตามลักษณะที่พึงประสงค์ ภารกิจดังกล่าวจะสำเร็จลุล่วงต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกฝ่ายไม่ว่าผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน จะต้องวางแผนและปฏิบัติภารกิจ ตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องการบริหารงานวิชาการ งานธุรการ งานบุคคล งานกิจการนักเรียน อาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์กับชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายการจัด นอกจากนี้ แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการโรงเรียน คือ 1) ด้านแหล่งเรียนรู้ ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 2) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน จัดสถานที่ที่เหมาะสมแก่การเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการสอนเพิ่มเติมในเวลาว่างหรือหลังเลิกเรียน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดผลประเมินผล 5) ด้านการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ 6) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และ 7) ด้านการส่งเสริมพัฒนาสื่อนวัตกรรม ควรใช้สื่อการสอนทุกครั้งในกระบวนการเรียนการสอน (สินชัย ไชยเสริฐ, สินงามประโคน และพระมหาญาณวิวัฒน์ จิตวฑฒโน, 2562, หน้า 15-27)

การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ครอบคลุมตามหลักสูตร การที่ผู้เรียนจะเกิดคุณลักษณะต่างๆ ได้ครบถ้วนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ต้องเป็นผลจากหน่วยงานทุกๆ ระดับ ทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมกันจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ รัฐบาลได้สนับสนุนและส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครอง เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 3) ซึ่งหลักการมีส่วนร่วมนี้ได้มีปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2562 อันระบุว่าในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8) และในกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันทางสังคมอื่น และสิ่งที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาได้นั้น จำเป็นจะต้องมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการศึกษาก่อนกล่าวคือ ต้องให้ประชาชนมีความพร้อมในการเข้ามามี ส่วนร่วมก่อน ผู้บริหารโรงเรียน พระภิกษุบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงประชาชนทั่วไป ในชุมชนต้องเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหาสาระและเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้มีการประชุมชี้แจงให้ทราบถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศักยภาพและความรู้จากผู้คน ที่อยู่นอกรั้วโรงเรียน แต่ที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ความเข้าใจของโรงเรียนเสียใหม่ ในสิทธิการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน เพื่อโรงเรียนจะเปิด

ใจกว้างต่อแนวทางที่สร้างสรรค์ยิ่งขึ้น ซึ่งกำลังเป็นแนวโน้มใหญ่ที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษา บทบาท การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองนั้น มีได้ตั้งแต่ในระดับปฏิบัติและระดับนโยบายในระดับปฏิบัติ ได้แก่ การเป็นครูร่วมสอนที่มีสาระสำคัญมากกว่าการเป็นอาสาสมัครคือการที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการกำหนดบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครูในชั้นเรียนของลูก เนื่องจากผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยมีประสบการณ์ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ที่อาจให้ข้อมูลความรู้ ความชำนาญเฉพาะที่มากกว่าตำราเรียน ทั้งนี้ ครูร่วมสอนควรจะต้องวางแผนหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การสร้างกิจกรรมหนุนเสริมไปจนถึงการติดตามประเมินผลร่วมกับครู ควรสร้างความสัมพันธ์เพื่อเกื้อหนุนร่วมมือกันต่อไป (สุชาติ จักรพิสุทธิ์, 2550, หน้า 23)

ในการที่จะบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบผลสำคัญนั้นมืองค์ประกอบสำคัญหลายประการคือ หลักสูตรการบริหารการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอน แล้วการจัดการศึกษาที่จะบรรลุเป้าหมายได้นั้น ต้องอาศัยพลังของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทในการจัดการศึกษา เพราะปัจจุบันการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนมีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลถึงการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย ที่ผู้จัดการศึกษารวมทั้งชุมชนได้ตั้งเป้าและกำหนดเกณฑ์เอาไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษานั้นเป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สำคัญยิ่ง ซึ่งหลักธรรมที่มีความเหมาะสมกับการบริหารการศึกษานั้น คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) เปยยวัชชะ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก 3) อตถจริยา ความประพฤติประโยชน์ และ 4) สมานัตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอ (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/42) ซึ่งหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมสำคัญในการสร้างความมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจคนและกำกับดูแลความประพฤติของผู้ปฏิบัติให้อยู่ในทำนองคลองธรรม ความถูกต้อง ความโปร่งใส เป็นบุคคลที่น่าเคารพและนำความร่วมมือมาสู่ระบบการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาที่ก้าวหน้าและยั่งยืน

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งผลวิจัยนี้จะเป็นแนวทาง ในการพัฒนา ปรับปรุงการบริหารงานและการจัดการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อีกทั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารงานด้านการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อประกอบการพิจารณาส่งเสริม สนับสนุน และปรับปรุง การดำเนินงานการบริหารด้านการศึกษาในท้องถิ่น และโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3. เพื่อเสนอการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology Research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ศึกษาสภาพการการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 27,709 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2561) 2) กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 45) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มของประชากรตามจำนวนสัดส่วน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดตามกรอบแนวคิดซึ่งสังเคราะห์จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุม สอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .798 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ด้วยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมแนวคิดหลักสังคหวัตถุ 4 และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 เสนอการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 11 รูป/คน ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านมีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านร่วมจัดกิจกรรม ด้านร่วมกำกับติดตามประเมินผลและประชาสัมพันธ์ และด้านร่วมคิดวางแผน ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่อสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวม

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านร่วมคิดวางแผน	4.23	0.53	มาก	3
2. ด้านร่วมจัดกิจกรรม	4.38	0.60	มาก	1
3. ด้านร่วมกำกับ ติดตามประเมินผลและประชาสัมพันธ์	4.29	0.68	มาก	2
ภาพรวม	4.30	0.53	มาก	

2. การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ 1) หลักการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่วมคิดวางแผน ด้านร่วมจัดกิจกรรม ด้านร่วมกำกับ ติดตามประเมินผล และประชาสัมพันธ์ 3) หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน การให้ ปิยวาจา วาจาไพเราะ อ่อนหวาน อุตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ สมานัตตตา วางตนเหมาะสม

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ระบบการดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ หลักการในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1.1 หลักการบริหารโรงเรียน เป็นการดำเนินการในการทำงาน 4 ด้านของโรงเรียน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

1.2 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียน เป็นการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทางด้านความคิดวางแผน เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ร่วมจัดกิจกรรม ร่วมลงทุน ร่วมกำกับติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมี 3 ประการ ได้แก่ ด้านร่วมคิดวางแผน ด้านร่วมจัดกิจกรรม และด้านร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์

1.3 หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกัน ผูกไมตรีเอื้อเพื่อเอื้อกูล ประสานใจกัน ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาไพเราะ 3) อตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ 4) สมานัตตตา วางตนเหมาะสม

2. จุดมุ่งหมาย

2.1 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้ดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยใช้การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำหลักการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. ระบบการดำเนินการ วิธีดำเนินการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในทิศทางนโยบายและมาตรการการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) คณะกรรมการบริหารนำเสนอการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผนดำเนินการร่วมกัน 6) ร่วมจัดการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ร่วมตรวจสอบงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 อย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ 8) ดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน โดยมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ทุกภาคส่วนต่อไป

4. กระบวนการดำเนินการ กระบวนการดำเนินการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยดำเนินการตามองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ร่วมคิดวางแผน

1. ทาน การให้ 1) ร่วมวางแผนเตรียมจัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้เพื่อพัฒนาโรงเรียน 2) ร่วมวางแผนเตรียมจัดหาทุนในการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียน 3) ร่วมวางแผนเตรียมสถานที่เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน

2. ปิยวาจา วาจาไพเราะ 1) ร่วมวางแผนวิเคราะห์ปัญหาของโรงเรียนด้วยถ้อยคำอันสุภาพ 2) เข้าร่วมการประชุมหรือวางแผน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนจะพูดจาด้วยไมตรีจิต 3) ร่วมวางแผนในการปรับปรุงพฤติกรรมของบุคลากรภายในโรงเรียนด้วยวาจามีเมตตา

3. อุตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ 1) มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2) ร่วมเตรียมจัดทำข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาโรงเรียน 3) ร่วมวางแผนเตรียมบุคลากรในการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียน

4. สมานัตตตา วางตนเหมาะสม 1) มีส่วนร่วมรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยมีได้ก้าว กายการบริหารของโรงเรียน 2) มีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาโรงเรียน 3) ร่วมเป็นคณะกรรมการในการพัฒนาโรงเรียน

ด้านที่ 2 ร่วมจัดกิจกรรม

1. ทาน การให้ 1) ร่วมสนับสนุนการจัดหาอุปกรณ์ เพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน 2) มีส่วนช่วยในการจัดหาอาหารมาเพื่อเลี้ยงดูในการพัฒนาโรงเรียน 3) มีส่วนช่วยในการจัดหาทุนการศึกษา เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

2. ปิยวาจา วาจาไพเราะ 1) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน โดยทุกครั้ง ท่านจะเจรจาด้วยที่สุภาพ 2) พูดชักชวนหรือสร้างกำลังใจให้ครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมกันการพัฒนาโรงเรียน 3) พูดถึงการพัฒนาโรงเรียนในเชิงสร้างสรรค์อยู่เสมอ

3. อุตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ 1) มีส่วนร่วมทำให้โรงเรียนปราศจากอบายมุขสิ่งมอมเมา 2) มีส่วนร่วมจัดให้มีการสอนที่สร้างสรรค์และทันสมัย 3) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน เช่น นำนักเรียนเข้าค่าย เป็นต้น

4. สมานัตตตา วางตนเหมาะสม 1) มีส่วนร่วมในการจัดหาบุคลากรเพื่อสอนในโรงเรียน 2) มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณและทรัพยากรของโรงเรียนอย่างเหมาะสม 3) มีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอน

ด้านที่ 3 ร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผลและประชาสัมพันธ์

1. ทาน การให้ 1) มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงเรียนได้รับรู้ร่วมกัน 2) มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่างๆ ในการประเมินผลโรงเรียน 3) มีส่วนร่วมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตามการบริหารงานของโรงเรียน

2. ปิยวาจา วาจาไพเราะ 1) มีการรับฟังจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอแนะการประเมินคุณภาพของโรงเรียน โดยมีได้โต้เถียง 2) มีส่วนร่วมในการประเมินผลของโรงเรียน และรายงานผลด้วยวาจาที่สุภาพ 3) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่การประเมินผลของโรงเรียนโดยการใช้คำพูดที่เหมาะสม

3. อุตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ 1) นำข้อมูลจากการประเมินผลการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางการพัฒนาโรงเรียน 2) มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการประเมินผล เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบร่วมกัน ในการพัฒนาโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้นไป 3) มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายในการประเมินคุณภาพของการพัฒนาเพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

4. สมานัตตตา วางตนเหมาะสม 1) มีส่วนร่วมประเมินผลในการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนอย่างยุติธรรม 2) มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการศึกษาด้วยใจที่เป็นกลาง 3) มีส่วนร่วมในการนำผลของการประเมินคุณภาพการศึกษาสู่สาธารณะด้วยความเที่ยงตรง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านมีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านร่วมจัดกิจกรรม ด้านร่วมกำกับติดตามประเมินผลและประชาสัมพันธ์ และด้านร่วมคิดวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเกสสิณี ชิวปรีชา (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนตีประจำตำบล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก การนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนตีประจำตำบลในภาพรวมใช้รูปแบบโดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลักอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการนำไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของประหยัด สุขสำราญ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิติ) (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องทำการพัฒนาบนพื้นฐานการบริหารงาน 4 ด้าน เช่นกัน คือ วิชาการ บุคคล งบประมาณ และ บริหารงานทั่วไป ภายใต้การมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ 1) ร่วมตัดสินใจ 2) ร่วมปฏิบัติ 3) ร่วมรับประโยชน์ 4) ร่วมประเมินผล

2. การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ 1) หลักการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่วมคิดวางแผน ด้านร่วมจัดกิจกรรม ด้านร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์ 3) หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน การให้ ปิยวาจา วาจาไพเราะ อ่อนหวาน อัตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ สมานัตตตา วางตนเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิติ) (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 มีลักษณะ ได้แก่ การบริหารงาน 4 ด้าน ด้วยความมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการคิด การปฏิบัติ การตัดสินใจ รับประโยชน์ และติดตามผลโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม 1) การบริหารงานวิชาการด้วยจัดการเรียนการสอนด้วยหลักไตรสิกขาให้เด็กเกิดพัฒนา 4 ด้าน 2) การบริหารงบประมาณ ด้วยความเสียสละ ซื่อสัตย์ และโปร่งใส 3) การบริหารงานบุคคลด้วยเมตตา มโนกรรม การคิดดี การมองกันในแง่ดี เมตตาวัจกรรม การพูดแต่สิ่งที่ดี เมตตากายกรรม การทำความดีต่อกัน และ 4) การบริหารงานทั่วไป ด้วยกิจกรรมเชิงพุทธ

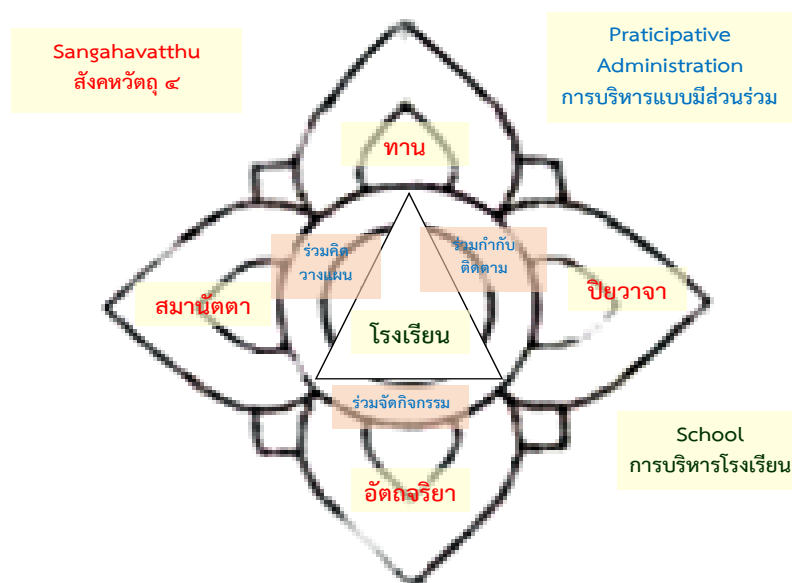
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ระบบการดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเกสสิณี ชิวปรีชา (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สำหรับโรงเรียนตีประจำตำบลควรใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนตีประจำโดยครูและชุมชนเป็นหลัก โดยมีหลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และองค์ประกอบของการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลโดยครูและชุมชนเป็นหลัก สอดคล้องกับผลการวิจัยของศักดิ์ดา สถาพรวงษา (2549) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 10 หลักการ คือ เป้าหมายหรือภาพวาดความสำเร็จ ความร่วมมือ ความเป็นประชาธิปไตย การกระจายอำนาจหรือความเป็นอิสระในตนเอง การทำงานเป็นทีม ข้อตกลงความร่วมมือ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์เชิงบวก การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างแรงจูงใจและเสริมพลังอำนาจ 2) ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 2 มิติคือ มิติที่หนึ่งเป็นมิติสถานศึกษา 4 ระบบย่อย คือ ระบบย่อยด้านคน ระบบย่อยด้านโครงสร้าง ระบบย่อยด้านงาน และระบบย่อยด้านเทคโนโลยี มิติที่สองเป็นมิติการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 ส่วนคือ บุคคลที่มีส่วนร่วม เรื่องที่มีส่วนร่วม วิธีการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการมีส่วนร่วม และระดับการมีส่วนร่วม 3) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 4 ขั้นตอนคือ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการตามรูปแบบ การประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้ และการรายงานผล 4) เงื่อนไขของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของใช้รูปแบบ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้รูปแบบ ส่วนที่ 2 คือ แหล่งที่มาของปัจจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ร่วมงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการทำทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทางด้านความคิดวางแผน เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ร่วมจัดกิจกรรม ร่วมลงทุน ร่วมกำกับติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย มีคำอธิบายดังนี้

การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ สรุปเป็น PSS ประกอบด้วย

P = Participative Administration การบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียน เป็นการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา มี 3 ประการ ได้แก่ 1) ด้านร่วมคิดวางแผน 2) ด้านร่วมจัดกิจกรรม 3) ด้านร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์

S = Sanghavatthu หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกันผูกไมตรีเอื้อเพื่อเกื้อกูล ประสานใจกัน ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาไพเราะ 3) อตถจริยาประพฤติตนเป็นประโยชน์ 4) สมานัตตตา วางตนเหมาะสม

S = School การบริหารโรงเรียน เป็นการดำเนินการในการทำงานในการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านร่วมคิดวางแผน ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน รวมถึงรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และรับรู้แนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียน เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาโรงเรียน ที่จะทำให้เป็นคณะกรรมการในการพัฒนาโรงเรียน โดยมีเตรียมจัดทำข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาโรงเรียน ในการวางแผนเตรียมบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และทุนการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนต่อไป

1.2 ด้านร่วมจัดกิจกรรม ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดสภาพห้องเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน รวมถึงการทำให้โรงเรียนปราศจากอบายมุขสิ่งมอมเมา นอกจากนี้ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการจัดให้มีการสอนที่สร้างสรรค์และทันสมัย การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน เช่น การเข้าค่ายต่างๆ เป็นต้น

1.3 ด้านร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์ ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมคิดวางแผน รูปแบบการวัดผลประเมินผลในโรงเรียน การติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน ติดตามพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียน การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน โดยการนำข้อมูลจากการประเมินผลการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางการพัฒนาโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น ไตรสิกขา อริยสัจ 4 พรหมวิหาร 4 สปัปฐมธรรม 7 เป็นต้น มาใช้ร่วมกับการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา

2.2 ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ในองค์การ หรือหน่วยงานต่อไป เพื่อจะได้พิจารณาผลสัมฤทธิ์ในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เกสสิณี ชิวปรีชา. (2554). **การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนตีประจำตำบล**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ตี.
- ประหยัด สุขสำราญ. (2555). **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปิตี). (2560). **การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศักดิ์ดา สถาพรวงษา. (2549). **การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สินทัย ไชยเสริฐ, ลิน งามประโคน และพระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน. (2562). **แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 6(2). 15-27.
- สุชาดา จักรพิสูทธิ. (2550). **ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.